

אדברה בעדוהתיך

גליון מס'

108

פרשת ויקרא תשפ"ג

פניני אור החיים הקדוש זיע"א

מדוע אדם הראשון נענש כבר על חטאו הראשון?

ולדרך זה השכלתי לישב חקירה אחת, אשר שפט לאדם על עון ראשון משפט מות ולא חש למדתו ב"ה, דכתיב (איוב נא) 'פעמים שלש עם גבר', ואדברא משפט צבור יש לו להעביר לו גם עון ג' דכתיב (עמוס ב) 'על ג' פשעי ישראל וגו'. כי יש טעם נכון בדבר, כי ביום ברוא ה' האדם החליטו בבחינת הטוב באין פסולת שהיא בחינת הרע המטה את האדם מדרך הטוב ובחטאו נמשך בחינת הרע, ונעשה סיג לכל נפש איש ישראל בנפשו רוחו ונשמתו, גם בגופו ערל לב וערל בשר,

ולזה אם יחטא איש ישראל יעבור לו ה' פעמים שלש וגו' לצד חלק הרע הדבוק בו רע משננער מבטן אמו, והוא יתגבר עליו להחטיאו במזיד, גם יחטיאנו בהסח הדעת ולזה יועיל לו קרבן על שגיונו, **מה שאין כן אדם הראשון** הגם שלא חטא אלא בשוגג משפט צדק, הוא לו שלא יעבור לו ה' אפילו חטא אחד. גם שיהיה שוגג לא יועיל לו קרבן על שגיונו, וכו'.

מעלת משה בזכות ובעבור ישראל

ובדרך רמז יכוין על זה הדרך, לצד שראו שהקריב ה' את משה אליו, ויקרא לו מתוך כולם, ועשה יקר וגדולה למשה, לזה אמר 'אדם כי יקריב' כל כך הקרבה לשכינה אין זה אלא 'מכם', **פירוש** מצד ישראל כי באמצעותם היא ההגשה, וכמו שכתבנו למעלה שלא היה מדבר ה' עמו אלא בשביל ישראל, וצא ולמד ל"ח שנה שהיו ישראל נוזפים נתרחק מעליו הכבוד, ולא דבר אתו אלהים.

לקרב לבבות ולמנוע חטא מהרבים

עוד ירמוז לצוות את אנשי חיל להשתדל לקרב לבבות עם בני ישראל לעבודת ה', ולזה יקרא 'קרבן לה', כי על ידי חטא האדם יפרד הדבקות של ישראל עם אביהם שבשמים דכתיב (דברים ד) 'אתם הדבקים בה' ויהיו נבדלים ומרוחקים מהשכינה, והאדון ברוך הוא יקפיד כביכול על הדבר ויתאוה לקרב אותם אליו, וצוה להוכיח לכל הרחוק ולקרב לבו, גם העניש למעלים עין מהדבר, וזה לך האות אשר צוה ה' להתחיל ממקודשיו והגדיל שכר המזכה כמאמר התנא, (אבות פ"ה) 'כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו' כי ישמרנו ה' משגיונות, והם הדברים הנאמרים כאן.

'אדם', לרבות את הגרים

'דבר אלי בני ישראל ואמרת אליהם אדם פייקריב מכם קרבן ליקנה מיתהמה מיתהמון הצאן מקריבו אתיקרבונכם'.
(א, ב).

וז"ל: **אדם כי יקריב וגו' צריך לדעת**, למה הוצרך לומר תיבת 'אדם'. ורז"ל אמרו (ת"כ הכא) לרבות גרים, והקשה הרב בעל קרבן אהרן למה הוצרך לרבות גרים, כיון דקיימא לן (מנחות עג ב) מקבלין מגוים וכו', והעלה שסלקא דעתך למעט אותם כיון שנכנסו בגדר ישראל, ומצינו שמיעט הכתוב בישראל דכתיב 'מכם' ולא כולכם, לזה הוצרך לרבות ע"כ.

ודבריו ז"ל שלא בדקדוק כל עיקר, כי אם לא היה רבוי זה שרבו גרים לא הייתי דורש מרבו 'איש איש' לרבות הגוים אלא לרבות הגרים, לזה קדם תנא והודיע כי גרים נתרבו מייתיר 'אדם', א"כ איש איש בא לרבות הגוים, **ובזה** תלך בדרך ישר במשמעות כל אותה ברייתא מבלי צורך דוחקת. ואין להקשות דלמא 'אדם' בא למעט הגוים (ב"מ קיד ב), כאמרו אתם קרוים אדם ולא אומות העולם קרוים אדם, ואיש איש לרבות הגרים, כי מאמרו 'דבר אל בני ישראל' הרי אין הכתוב בדבר אלא בישראל, ומנין יעלה על הדעת לקבל מהגוים שיוצרך למעטם, אלא ודאי לא בא אלא לרבות, ואין לנו לרבות אלא גדר אחד מאותם שאינם בני ישראל והם הגרים, ולכשיבא רבוי אחר אז נבין שירבה הגוים, רבוי של הגרים לכולא עלמא מקבלין כל מין קרבן, אבל רבוי הגוים נחלקו (מנחות עג ב) רבי יוסי הגלילי ורבי עקיבא אם דוקא עולות.

ההבדל בין חטא אדם הראשון, לחטא בני אדם

ובמדרש תנחומא אמרו למה אמר 'אדם' ולא אמר איש, ירצה לומר כי יחטא האדם כאדם הראשון שהתחיל לחטוא יביא קרבן עד כאן. **הנה** ממשמעות דברי המדרש משמע כי אדם הראשון שוגג היה, **שהרי אין מביאין קרבן אלא על חטא שוגג**, וזה מכוון למה שפירשתי בפרשת בראשית בפסוק (ג יב) היא נתנה לי וגו'. **וכוונת** המדרש היא **כי בא ה' להתנהג עם בני ישראל מה שלא נהג כן עם אדם הראשון**, כי אדם הראשון חטא ונקנסה עליו מיתה ולא הועיל לו הבאת קרבן, ולהם יועיל. **ואמרו** שהתחיל לחטוא, נתן הטעם למה לא נהג ה' כמו כן עם אדם הראשון, כי אדם התחיל לחטוא ולא קדם לו בחינת הרע להכריחו לחטוא, מה שאין כן הבאים אחריו כבר קדם להם בחינת החטא בנפשם, וזה לך אות הברית אשר ערל בשרו וצוה ה' למול מה שלא היה כן לאדם הראשון.

מעלת ה'אדם', שמקרב נשמות ישראל אל ה'

בזה יותר מהבאת תורים ובני יונה, ואם על גודל הכבש, יוליד בידו מעות למקדש ושם יקנה, ואם לצד שהשה צריך סמיכה, והלא סמיכה אינה מעכבת, ולמה יבטל קרבנו בשביל הסמיכה ויביא קרבן עני, ואנו שנינו בסוף מסכת נגעים עשיר שהקריב קרבן עני לא יצא, והגם שבמסכת נגעים (פי"ד מ"ב) שנו לה, הוא הדין לכל קרבן עולה ויורד,

וכן מוכח בדברי רמב"ם פרק י' מהלכות שגגות, אבל הסמיכה אינה אלא שירי מצוה ואם לא סמך כיפר כאומרם בריש זבחים (ו ב): **שוב ראיתי** שדרשו בתורת כהנים בפרשת יולדת אם לא תמצא ידה וגו' יש לה שה ואין לה צרכיו מנין שתביא קרבן עני תלמוד לומר די שה ע"כ. הנה דרשה זו צריכה לענין נסכים כי הנסכים מעכבין וקרבן יולדת עולה הוא שטעון נסכים, ומעתה ריבוי זה שריבה הכתוב בפרשה זו של חטאת מה הוא, אם לסמיכה, קשה למה אצטריך לומר די שה בעולה והלא קל וחומר הוא אם בחטאת שאין צרכיה מעכבין מכל שכן שיביא קרבן עני בשבילה עולה שצורכיה מעכבין מכל שכן שיביא קרבן עני אלא ודאי נראה כמו שכתבתי, וכן ראיתי שהסכים הרב בעל קרבן אהרן'.

המקור להקרבת אליה בחטאת

'ואם כבש יביא קרבנו לחטאת נקבה תמימה יביאנה'. (ד, לב-לה). וז"ל: **ואם כבש וגו' עד ונסלח לו. צריך לדעת** למה הוצרך לחלקם לב' פרשיות, והיה לו לומר למעלה והביא קרבנו שעירת עזים וגו' או כשבה תמימה וגו' ולא היה צריך לכתוב כל הפרשה,

ונראה כי חלקם הכתוב לטעם עצמו שאמרו רז"ל (תו"כ ג) בפרשת ואם עז שבא לרבות אליה בחטאת מן הכשבה, לזה דקדק לומר בכשבה כאשר יורם חלב הכשב, ובשעירה אמר ואת כל חלבה יסיר. וחדא בשלמי נדבה וחדא בחטאת חובה.

בפרשת הכבשה לחטאת

גם **רואני** שיש חידוש בכל האמור, ואמרו וסמך דרשו רז"ל (תו"כ הכא) שבא ללמד על חטאת נזיר וחטאת מצורע שטעונין סמיכה, ואמרו ושחט אותה לחטאת דרשו (זבחים ז) שצריך שתהיה שחיטה לשם חטאת, ופרט זה לא נרמז בפרשת שעירה ומכאן אתה למד לשניהם, ואמרו במקום אשר וגו' אמרו בזבחים (מח ב) בפרק איזהו מקומן חטאת מנלן דבעיא צפון דכתיב ושחט החטאת במקום העולה, אשחחן למצוה לעכובא מנלן דכתיב במקום אשר ישחט את העולה וגו' ע"כ. הרי שהוצרכו ב' כתובים. ושם בש"ס העלה שלמדין לכל החטאות למצוה, ואמרו (תו"כ כאן) מדם החטאת דרשו שצריך לקבל דמה לשם חטאת, וכן בכל מה שכפל יש בו חידוש משפט, ולזה חלקינהו קרא ללמד חוקים ומשפטים וכו'.

יהי רצון, בזכות לימוד בתורת רבינו האור החיים הקדוש, נזכה לחודש טוב ומבורך, שפע ברכה והצלחה בכל מכל כל, ולפסח כשר ושמח, אמן.

'אדם' דקדק לומר אדם לשון חשיבות כאמור בווהר (תזריע מח) 'כי יקריב' ואת מי יקריב, פירש הכתוב ואמר, 'מכם' מן הפחותים שישנם בכם אשר פשעו בה' ויאמרו לאל סור ממנו ונתרחקו מדביקותו יתברך את זה יקריב, ולזה יקרא קרבן לה' כי יקריב נצר מטעיו קודש לשרשו, ואדם כזה אין צריך להביא לא נדר ולא נדבה גם אין מציאות להביא לו חטאת ולא אשם, על דרך אומרם ז"ל (אבות פ"ה) כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו ואם אין שוגג אין קרבן, ואחר שגמר אומר מעשה קרבן הנכבד והמעולה אמר מן הבהמה וגו' תקריבו את קרבנכם דבר זה ישנו בכל אדם כי לא כל ישיגו בחינת רבים השיב מעון.

איזה שגגה מחייב פר עלם דבר?

'ואם פלעדת ישראל ישגו ונעלם דבר מעיני הקהל ועשו אחת מפלמפלות יקנן אשר לא תעשינה ואשמו' (ד, יג).

וז"ל: ואם כל עדת וגו'. בתורת כהנים דרשו עדת זו סנהדרין, נאמר כאן עדה ונאמר להלן וכו', ישראל דרשו המיוחדת שבישראל, שהיא של ע"א, ישגו יכול יהיו המיוחדים חייבים על ואמרו עוד הורו בית דין ועשו יכול יהיו חייבין תלמוד לומר הקהל ועשו, ההוראה בבית דין והמעשה בקהל ע"כ.

הסנהדרין טעו כיון שלא השגיחו על העדה

ובדרך רמז ירצה שאם ישגו העדה ויטעו מדרך הישר, גם סנהדרי ישראל תורתם תהיה נעלמת מהם, לצד שלא השגיחו על עדת ה' ליישר המעקשים, כי החטא יולד חטא אחר, וצא ולמד (כתובות ס ב) מהוראת אביי בלא נטילת רשות מרבו משגג באותה הוראה והרגיש כי דין גרמה, וכדאיתא בסנהדרין (ה ב).

מהו 'לא תגיע ידו שי שה'

'ואם-לא תגיע ידו די שה והביא את-אשמו אשר חטא שתי תרים או-שני בגייונה ליקנן אתך לחטאת ואתך לעלה' (ה, ז) וז"ל רבינו הקדוש: 'פירוש הגם שהגיעה ידו ליותר מב' תורים וב' בני יונה, כל עוד שלא השיג ידו די שה חסר איסור או חסר פונדיון הרי זה מביא קרבן עני. ובתורת כהנים דרשו ידו אין אומרים לו ללות ואין אומרים לו עסוק באומנותו וכו', הטעם משום דחביבה מצוה בשעתה, וכמאמרם ז"ל (תו"כ כאן) בפסוק ואם לא תשיג ידו די שה, יש לו שה ואין לו צרכיו מנין שיביא קרבן עני תלמוד לומר די שה פירוש היה לו לאדם זה שה אבל הוא לו לצרכיו של זה האדם כמו שתאמר היה לו או לכסותו או למחיתו הרי הוא כאלו אין לו, והוא שדקדק לומר די שה פי' בידו להביא שה, וזה הגם שיש לו השה אין בכחו להביאו כי הוא צריך לו.

פירוש רבינו הלל ל'צרכיו די שה'

וראיתי לרבינו הלל שפירש צרכיו פירוש של שה שאין לו, שהדין הוא שהוא צריך להטפל בו להביאו לעזרה, וזה דוחק כי מה טורח